

Seçeneklerin Değerlendirilmesi

Doç.Dr. Çağdaş Erkan AKYÜREK

Seçeneklerin Değerlendirilmesi

- ✓ Seçenek değerlendirme, belirli bir amaca ulaşabilmek için başvurulabilecek mevcut alternatifler arasından hangisinin seçileceğine karar verme sürecidir.
- ✓ Bir faaliyetin öncesinde gerçekleştirilir.
- ✓ Değerlendirme, bir faaliyetin gerçekleştirildiği esnada ya da tamamlanmasının ardından yürütülen irdeleme sürecidir.

Ekonomik Değerlendirme Teknikleri

- ✓ Ekonomik değerlendirmenin temel mantığı; belirli bir girişim kapsamında kullanılan kaynaklarla (maliyetler), bu girişimin beklenen sonuçları (faydaları) arasındaki karşılaştırma yapmaktır.
- ✓ Üç temel teknik söz konusudur:
 - Maliyet-etkililik analizi
 - Maliyet-fayda analizi
 - Maliyet-yarar analizi

Ekonomik Değerlendirmenin Aşamaları

- ✓ Faaliyetin amacının tayini
- ✓ Alternatiflerin belirlenmesi
- ✓ Uygulanabilir olmayan veya açık biçimde ekonomik olmayan alternatiflerin elenmesi
- ✓ Gereken kaynakların ve her bir seçeneğin sonucu olarak edinilecek kazanımların belirlenmesi
- ✓ Temel faydanın parasal terimlerle ifade edilip edilemeyeceğinin tespiti
- ✓ Uygulama
- ✓ Duyarlılık analizi
- ✓ Değerlendirme sonucu

Sağlık kazanımları (faydalar)

- ✓ Morbiditede azalma
- ✓ Ağrı, engellilik veya streste azalma
- ✓ İşlev kaybından azalma
- ✓ Yaşam kalitesinin artması
- ✓ Ölüm hızlarında düşüş
- ✓ Üretkenlikte artış
- ✓ Yaşam beklentisinde artış vb.

Faydalara değer biçilmesi

- Bu konuda başvurulabilecek ilk yaklaşım, sağlığı bir yatırım olarak gören **beşeri sermaye yaklaşımı**dır.
- **Toplumsal davranış değerlendirme yaklaşımı**, daha önceki kamusal kararlara göre toplum tarafından öngörülen değer kıstaslarını kullanmaktadır.
- **Ölüm riskini azaltma** ise kişilerin bu yöndeki önleyici ya da risk alıcı davranışlara biçtiği hipotetik durumlarla ilintilidir.

Sonuç gösterge örnekleri

Basit göstergeler	Bileşik sonuç göstergeleri
Kurtarılan hayatlar	Engelliliğe ayarlı yaşam yılları (DALY)
Kazanılan yaşam yılları	Kaliteye ayarlı yaşam yıllar (QALY)
Aşılanan çocuklar	Fiziksel yaşam kalitesi indeksi (PQLI)
Doğum kontrol yöntemlerini kabullenenler	

Duyarlılık Analizi

- Duyarlılık analizi, bir değişkenin değerindeki değişmenin, değerlendirmenin genel sonucu üzerindeki etkisini ölçmektedir.
- Başka bir ifadeyle değerlendirmenin söz konusu değişkene olan duyarlılığını tanımlar.

İyi bir seçenek değerlendirmesi...

- Ekonomik ve diğer perspektiflere olan gereksinimi açıkça kabul etmeli ve süreçte yer vermelidir,
- Hem ölçülebilen hem de ölçülemeyen maliyet ve faydaları birlikte eşit bakış açıları olarak sunmalıdır,
- Projenin kaynaklara dair ve finansal yansımaları dikkate alınmalıdır,
- Projenin teknik olarak uygulanabilirliğini gözden geçirmelidir,
- Projenin süreç etkilerini dikkate alınmalıdır,
- Kullanılan metodoloji hakkında bilgi vermelidir,
- Gerekli durumlarda, duyarlılık analizi yapmalıdır,
- Temel varsayımlara yer vermeli ve özellikle değer yargılarını açık etmelidir.

Değerlendirme metodolojisinin tasarımı

- ✓ Değerlendirmenin cevaplaması gereken soruların tespiti
- ✓ Her bir sorunun cevaplanmasına başvurulacak ölçülerin belirlenmesi
- ✓ Göstergelere dair bilginin nasıl elde edileceğinin saptanması
- ✓ Sürecin nasıl ve daha önemlisi kim tarafından yürütüleceğinin tayini

Kaynak

- Green, A. (2007) «An Introduction to Health Planning for Developing Health Systems», Oxford University Press, 3rd Ed.